

Manuskript

Det skriftlige grundlag for en film- eller tv-produktion.

Manuskriptet har hverken i udformning eller indhold nogen fast form. Det kan foreligge helt detalieret, som det er tilfældet, hvor der udarbejdes en *drejebog*. Det kan være ganske kortfattet som en synopsis. Det kan udskrives som en story-board eller det kan have en novelleagtig- eller dramaagtig udformning.

Manuskriptformen afhænger af produktionsformen. Ved komplicerede produktioner med stærk opgavefordeling (som ved fremstillingen af tv-serier) vil der som regel foreligge en egentlig drejebog. Ved produktioner, der holdes sammen af et menneske, vil manuskriptformen afhænge af dette menneskes arbejdsvaner.

Synopsis

- * Historiens kontinuitet forstyrres så lidt som muligt.
(ingen brug for billedets beskrivelse, eller for dialog og kamera-indikationer).
- * Kort beskrivelse af karakter, tempo, struktur, visuelle intentioner og andre elementer der er vigtige for projektet.

Story - board

- * Detalieret beskrivelse af billeder + dialoger (hvis man er dygtig tegner - kan man tegne billeder)

Eks.:

Scene 1 - 3min.

Fra mega-total billede af ruiner til halvtotal af en mand - front til kameraet

Kameraet zoomer først efter alle titel-tekster.
Effekter - musik bliver stille i stuen.

Total af stuen. En ældre dame sidder i lænestolen med bogen i hånden, en ung dame står på den anden side af et stor bord. Stuen er i meget gammel stil.

- Mor, det er umuligt, at du kan blive her. Jeg kan ikke acceptere, at du bor her helt alene uden nogen hjælp.
- Jeg vil forlange, at du flytter ind til os så hurtigt som muligt.
- Du er ikke i position til at kunne besteme over mig.

Jeg ved hvad er det, jeg vil have, så lad være med at lave mit liv om.

- Men mor, både jeg og Shan er så bange, at du er i de ruiner.

Nærbillede af moderen

Og så videre gennem hele manuskriptet.

Det der er vigtig til at huske - det er utroligt hjælpsomt at kunne sætte tid på forskellige scener.

Ved videre arbejde kan det altid laves om men man bruge det som udgangspunkt.

Novelleagtig udformning

Det er lige med at skrive novellen. Man skal huske, at dialoger er ikke filmens længde. De beskrevne billeder indgår også i filmens længde.

Dramaagtig udformning

Som i novellen.

Billedskift

Overgang fra et billede til et andet i film eller tv.

Ved film etableres alle billedskift under klipningen, hvor de enkelte indstillinger klippes sammen til et hele. På TV kan billedskift etableres både under optagelsen, hvor der via en *billedmixer* kan skiftes mellem motiver fra forskellige kameraer, og under *editeringen*, hvor de enkelte optagelser sættes sammen på et bånd. Billedskiftet kan ændre ved tilskuernes opfattelse af *synsvinkel*, *filmisk rum*, og *filmisk tid*.

Billedskift, ud over klipning (den almindeligste af alle måder), kan etableres ved *overtoning*, ved *nedtoning* + *optoning* (i sjældne tilfælde også omvendt), ved en hurtig panorering eller tiltning (swishpan) eller ved en *focusering* + *defocusering*.

De forskellige former for billedskift implicerer ikke den samme psykologiske reaktion hos tilskueren og indvirker derfor forskelligt på opfattelsen af det filmiske udsagn (også selv om de ikke i sig selv opfattes bevidst). Visse former for billedskift har traditionelt fået tillagt nogle faste afgrænsede betydninger, hvorfor de lettere opfattes med deres betydningsindhold af erfarne tilskuere end af uerfarne.

Selv om billedskift først etableres i klippefasen, er det som regel alligevel nødvendigt allerede på manuskriptstadiet at have overvejet billedskiftene i et filmforløb, idet der kan være visse logiske faktorer, der må være opfyldt i det enkelte billede, for at billedskiftet kan accepteres (det gælder f.eks. bevægelsesretning, blikretning m.m.m.).

Billedvinkel

Det vinkel-udsnit af de samlede synsfelt, som et givet objektiv kan anskue afhængig af dets *brændvidde*. Den beregnes som den vinkel, der fremkommer, når der fra billedplanets yderkanter trækkes linjer gennem objektivets optiske midpunkt.

I den praktiske konstruktion af objektiver opereres der med en *normalbilledvinkel* på ca. 45gr., som er den vinkel under hvilken linier og vinkler i motivet vil gengives i tilnærmelsesvis korrekt indbyrdes forhold. Et teleobjektiv har en mindre billedvinkel (og en større *brændvidde*) end et normalt objektiv. Forstyrrelsen i telebilledet fremkommer altså ved, at det er et mindre udsnit af motivet, der udfylder det samme billedareal. Omvendt bliver widevinkel-billedet formindsket, fordi der gengives et større udsnit af motivet på det samme billedareal.

Kameravinkel

Under optagelse af stills, film eller TV - programmer kan kameraet være anbragt i forskellige positioner i forhold til motivet.



I *normalvinkel* (normalperspektiv, normal angle) er kameraet anbragt i øjenhøjde, således at dets sigtelinje (den optiske akse) er vandret. I denne vinkel vil linjeforløbene i billedet forholde sig til hinanden, ligesom de opfattes af øjet ved en virkelighedsbetragtning af motivet, og billedets forsvindingspunkt vil ligge i eller nær ved billedets centrum.



I *lav vinkel* (frøperspektiv, low angle) er kameraet anbragt lavere end motivet og dets sigtelinje vil pege skråt opad. I denne vinkel vil billedets linjeforløb være stræbende. De lodrette linjer tenderer mod at ligge vandret og forsvindingspunktet er forskubbet opad mod billedets overkant.



I *høj vinkel* (fugleperspektiv, high angle) er kameraet anbragt i en højere position end motivet og dets sigtelinje vil pege skråt nedad. I denne vinkel vil billedets linjeforløb være styrtende. De lodrette linjer tenderer også her mod at ligge vandret og billedets forsvindingspunkt er forskubbet nedad mod billedets underkant.

Ved *diagonale optagelser*, der kun kan forekomme i forbindelse med enten høj eller lav vinkel, er kamera-positionen yderligere forskubbet enten til højre eller venstre i forhold til motivet. Kameraets sigtelinje vil være lagt som en diagonal linjeforløb i forhold til normalvinklen. I en sådan vinkel vil alle virkelighedens lodrette og vandrette linjer gengives som diagonale linjeforløb i billedet og billedets forsvindingspunkt vil være forskubbet ud mod et af billedets hjørner.



I fortolkningen af et billedets meddelende indhold får kameravinklen betydning, fordi kamera vinklen ved billedbetragtning modsvarer af betragterens synsvinkel.



Kamera - bevægelser.

Film- og tv-kameraet kan under optagelse bevæges på forskellige måder.

Når kameraet er placeret på et fast sted, kan der foretages 2 typer bevægelse :

- 1 - **Panorering**, hvor kameraet bevæger sig fra side til side, idet det drejer om en lodret akse.
Ved panorering udvides synsfeltet således, at det, der ligger til højre eller til venstre for udgangsbilledfeltet, efterhånden kommer til syne.
- 2 - **Tiltning**, hvor kameraet bevæger sig opad eller nedad, idet drejer om en vandret akse.
Ved tiltning udvides synsfeltet således, at det, der ligger ovenfor eller nedenfor udgangsbilledfeltet, efterhånden kommer til syne.

Selv om både panoreringen og tiltningen egentlig er cirkulære bevægelser, gælder det at de, hvis de bruges over begrænsede vinkeludsnit, vil opfattes som vandrette eller lodrette lineære bevægelser.

Først ved større bevægelsesbaner (360 gr. - panorering) fornemmes cirkelbevægelser.

Panorering og tiltning kan anvendes alene til at udvide synsfeltet i forhold til et udgangsbilledfelt (idet det synes at være en alment accepteret konvention, at det, der fremvises kontinuert, opfattes som et statistisk helhed). Men panorering og tiltning kan også anvendes til at følge en person eller en genstand, der bevæger sig („følge-pan“).

I sådanne tilfælde vil opmærksomheden være samlet om de bevægelige objekter, fornemmelsen af synsfeltudvidelse bliver skubbet i baggrunden og bevægelsen kan derfor udføres meget hurtigt, uden at det virker generende. Meget hurtige panoreringer, **swish-pan**, hvor alle konturer i billedet udviskes, kan anvendes som en særlig form for **billedskift**.

Når kameraet placeres på et bevægeligt underlag (**en dolly**), kan der yderligere foretages bevægelser som :

Close-up-traveling (*dolly in or out*), hvor kameraet kører frem mod det objekt, der filmes.

Paraller-travelling (*crab right or left*), hvor kameraet kører parallelt med det objekt, der filmes.

Når kameraet placeres på en kran, kan det foretage en lodret parallel-bevægelse (*crane up or down*).

Parallel-traveling og kranbevægelse adskiller sig fra panorering og tiltning ved faktisk at være parallelle bevægelser og ikke cirkelbevægelser.

Specielle bevægelsesmønstre kan opnås, hvis kameraet placeres i en flyvemaskine, en helikopter eller en varmluftballon (det er en genfundne variation).

Kamerabevægelser vil altid have en meddelende funktion, dels fordi de ved at være variationer til det faste billede udpeger det særlige, og dels fordi tilskueren, hvis synspunkt vil altid være det samme som kameraets, så at sige „tvinges“ til at interessere sig for det, som kamera-bevægelsen udpeger.

Der kan derimod ikke fæstnes bestemte kamera-bevægelser. Betydningen af en bestemt kamera-bevægelse må altid læses ud af den sammenhæng, den optræder i.

Ud over den elementære meddelende funktion kan kamera-bevægelser også have karakter som stil- og genretræk.

En film med få kamera-bevægelser vil ofte tendere mod at give præg af en rolig (måske afstandtagende eller overbliksmæssig) fortællerholdning, mens en film med mange kamera-bevægelser kan få et uroligt (impressionistisk) præg over sig.

Mikrofon

(fra græsk: lille lyd)

Apparat, der omdanner lydsvingninger til elektriske signaler. Disse, der egentlig er en stadig vekslen mellem over- og undertryk, omdannes til mekaniske svingninger i en ganske tynd plade, membranen. Omdannelsen fra mekanisk svingning til elektrisk signal kan foregå efter tre principper:

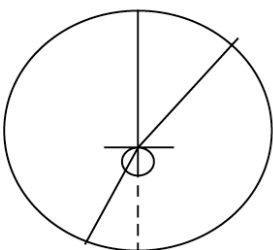
I **Faststofmikrofonen** (kul- og kristalmikrofoner) overfører membranens svingninger som et vekslende tryk på det faste stof, hvis indre elektriske modstand ændrer sig i takt med det vekslende tryk.

Når der tilføres faststoffet en jævnstrøm med konstant spænding, vil denne strøm ved sin passage ændres til en jævn strøm med vekslende spænding, d.v.s. et elektrisk signal, der gengiver lydsvingningerne.

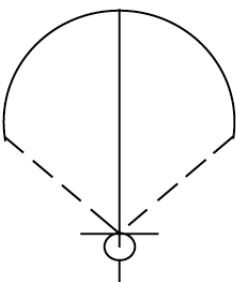
I den **dynamiske mikrofon** er der til membranen fæstnet en svingpole, der er anbragt i en snæver luftspalte i et magnetsystem. Når svingpolen bevæger sig frem og tilbage i det magnetiske felt, opstår der en vekslende elektrisk spænding, der gengiver lydsvingningerne.

I **kondensatormikrofonen** udgør membranen den ene del af en lille kondensator, som (gerne ved hjælp af et batteri anbragt i selve mikrofonen) oplades til en konstant spænding. Når membranen bevæger sig, får kondensatoren en vekslende kapacitet og dermed vekslende spænding, der gengiver lydsvingningerne.

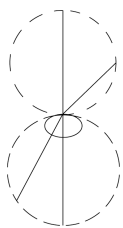
De forskellige mikrofontyper har forskellige egenskaber både hvad angår lydfølsomhedsområdet, stabilitet i gengivelse af lydsvingningerne og reaktion over for fysiske og akustiske påvirkninger. De fleste moderne mikrofoner er bygget til at opfylde specielle formål og behøver ikke at være særlig velegnede uden for deres specifikationsområder.



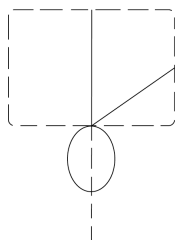
Ved valg af mikrofon til en lydoptagelse spiller **mikrofonkarakteristikken** en afgørende rolle. Almindelige brugsmikrofoner har som regel **kuglekarakteristik**, d.v.s. at mikrofonen „hører“ lige godt i alle retninger. Det betyder, at en kuglemikrofon vil høre alt, hvad der er af lyd i det rum, hvor den bruges - også alt det, den menneskelige høreevne vil frasortere som uvedkommende for det, der lyttes til.



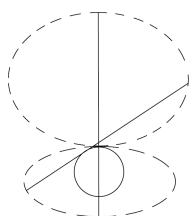
En mikrofon med **kegle-(elipse)karakteristik** „hører“ kun, hvad der foregår i et kegle- eller elipseformet rumudsnit foran spidsen af mikrofonen.



En variation af denne mikrofontype er **8-tals(dobbelt-elipse)mikrofonen**, der både kan høre i et udsnit foran spidsen af mikrofonen og i et modsat rettet udsnit.



En mikrofon med **nyrekarakteristik** „hører“ i et meget bred-vinklet udsnit foran mikrofonens spids, men er helt døv over for lyde, der kommer bagfra (således vil den bruges i en sal ikke høre lyde fra publikum).



En variation af denne mikrofontype er **supernyremikrofonen**, der også (med mindre udtalt effekt) kan lytte bagud. Brugt f.eks. i en koncertsal vil supernyren således også kunne opfange publikums klapsalver.

Til specielle anvendelser er udviklet en mikrofon med **strålekarakteristisk**. Den hører kun, hvad der foregår i et meget snævert (strålebundtformet) udsnit lige foran spidsen af mikrofonen og er helt døv over for andre lyde. Til gengæld kan den opfange sin lyd på meget lang afstand. Denne mikrofon finder især sin anvendelse ved film- og tv-optagelser, hvor det af tekniske årsager ikke er muligt at anbringe en mikrofon nær ved de(n) optrædende. Den finder også anvendelse i andre helt specielle situationer (optagelser af dyrelyde, militære lytteopgaver m.v.). En anden særlig mikrofontype er **halsmikrofonen (Lavaliermikrofonen)**, der er bygget således, at den kun hører tale fra den, som bærer mikrofonen.

En helt moderne variant af denne type er den **trådløse mikrofon**, som er udstyret med et lille senderaggregat. Denne mikrofontype (ofte udført som en „slipsnål-mikrofon“, hvor senderen er anbragt et andet sted på den talende) er ikke mindst blevet populær i TV - sammenhænge, hvor det giver en talende person (f.eks. en studievært) en helt fri bevægelsesmulighed.

Når mikrofoner bruges i fri luft, forsynes de gerne med en **vindhætte** (en kugleformet hætte med skumnylon sat over mikrofonens hoved). Ved hjælp af denne kan vindstøjen, der opstår, så snart det blæser den mindste smule ind på mikrofonens beskyttelsesgitter, næsten helt reduceres.

Cue (eng. cue = stikord) - betegnelse for det aftalte signal, som regissøren i et TV - eller radiostudie giver til, at et program eller et indslag i et program kan begynde.

En cue - liste er regissørens liste over de ting, der skal ske i et program. I de medvirkendes manuskript kan der være anført forskellige „cues“, som angiver at videre dialog skal vente til det under „cue“ angivne er sket.

Førestrimmel

Det stykke film - uden billeder, der sidder først (og sidst) på enhver spole film. Ved 35mm film (også ved nedkopieringer til 16mm) er førestrimlen forsynet med en talrække fra 12 til 3, hvor tallene er indkopieret med en indbyrdes afstand af 16 billeder. Disse billeder er beregnet til brug for filmoperatøren, således at der kan åbnes for projektlugten nøjagtigt, når det første billede når frem til filmprojektorens billedvindue.

Systemet tjener især til at lave præcise overkørsler ved film, der er så lange, at de ligger på flere spoler. Ved flerspolensfilm er der i slutningen af hver spole på selve billedet indfældet en lille markering for spoleskift. Den kommer på filmræddet til syne som først en og dernæst to små lyspletter i billedets øverste højre hjørne.

Ved 16mm film forsynes kopierne i indløbenden med en grøn førestrimmel og i udløbsenden med en rød førestrimmel. Denne farvekodning tjener til, at det umiddelbart kan ses, om filmen ligger korrekt opspolet. Førestrimlens opgave er i øvrigt at beskytte selve filmen mod støv og mekanisk beskadigelse, når den ligger på spolen.